

Mariusz Thomas*

25 lat działalności krótkofalowców w Towarzystwie Miłośników Torunia

25 years of amateur radio operators activity
in the Friends of Toruń Society

25 Jahre Funkamateurentätigkeit
in der Gesellschaft der Liebhaber Toruńs

Streszczenie. Prezentowany artykuł poświęcony jest 25-letniej współpracy toruńskich krótkofalowców (radioamatorów) z Towarzystwem Miłośników Torunia (ToMiTo). W 1998 r. przyjęła ona formę sekcji krótkofalowców ToMiTo, której zadaniem było promowanie na falach eteru walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych, naukowych i turystycznych pięknego Torunia. Stanowi on fragment opracowania, które ze względu na obszerność i wielowątkowość tematu oraz potrzebę zobrazowania i wizualizacji specyfiki działalności radioamatorskiej (programy dyplomowe, eventy, radioamatorskie stacje okolicznościowe, praca terenowa, okolicznościowe karty QSL, zawody krajowe i międzynarodowe, wystawy) krótkofalowców działających w ramach ToMiTo znacznie przekracza objętość i możliwości edycyjne „Rocznika Toruńskiego”.

* Torunianin, absolwent Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii w Toruniu, ukończył studia podyplomowe w Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy i Akademii Bydgoskiej oraz na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W sferze jego zainteresowań znajduje się historia militarna, historia Torunia, zarządzanie kryzysowe i bezpieczeństwo narodowe. Prezes sekcji krótkofalowców ToMiTo, wolontariusz w Muzeum Artylerii w Toruniu.

Summary. This article is devoted to 25 years of cooperation between Toruń's amateur radio operators and the Friends of Toruń Society (ToMiTo). In 1998 it took the form of the To Mi To amateur radio operators section, whose task was to promote the historical, cultural, natural, scientific and tourist values of the beautiful city of Toruń on the airwaves. This is an excerpt from a publication which, due to the vastness and multithreaded nature of the topic and the need to illustrate and visualise the specific nature of the activity (diploma programmes, events, occasional amateur radio stations, field work, occasional QSL cards, national and international competitions, exhibitions) of amateur radio operators working within To Mi To, far exceeds the volume and editing capacity of the 'Toruń Annual'.

Zusammenfassung. Der vorliegende Beitrag ist der 25-jährigen Kooperation zwischen Toruner Funkamateuren und der Gesellschaft der Liebhaber Toruńs (ToMiTo) gewidmet. Im Jahr 1998 entstand daraus an der „ToMiTo“ eine Sektion der Funkamateure, deren Aufgabe es war und ist, im Äther die historischen, kulturellen, naturmäßigen, wissenschaftlichen und touristischen Vorzüge der schönen Stadt Toruń zu fördern. Bei dem Beitrag handelt es sich um ein Fragment einer umfangreichen Ausarbeitung, die aufgrund ihres Umfangs und der Vielschichtigkeit des Themas sowie der Notwendigkeit, die Besonderheiten von Amateurfunkaktivitäten im Rahmen von ToMiTo (Diplomprogramme, Veranstaltungen, Sonderfunkstationen, Feldarbeit, QSL-Karten, nationale und internationale Wettbewerbe, Ausstellungen) zu veranschaulichen und zu visualisieren, den von „Rocznik Toruński“ vorgegebenen Rahmen sprengen würde.

Słowa kluczowe: krótkofalarstwo, promocja Torunia i regionu, ToMiTo.

Key words: amateur radio, promotion of Toruń and the region, ToMiTo.

Schlüsselwörter: Amateurfunk, Förderung von Toruń und Region, ToMiTo.

„25 lat minęło jak jeden dzień...” – chciałoby się sparafrazować słowa znanej polskiej piosenki. Rzeczywiście ten czas minął bardzo szybko, ale również dzięki wielu wydarzeniom, imprezom, spotkaniom, które w okresie tych 25 lat były organizowane na terenie Torunia, regionu i kraju. Nie narzekaliśmy na nudę i nadmiar czasu. Wręcz odwrotnie. Interesujące rocznice, ważne wydarzenia, spotkania, jubileusze nie pozwalały nam spocząć na laurach, lecz napędzały nas do kolejnych ciekawych i owocnych działań. Wiosną 1998 r., na krótko przed obchodami 75. rocznicy powstania ToMiTo, czyli Towarzystwa Miłośników Torunia, krótkofalowcy z Torunia i okolic nawiązali współpracę z władzami Towarzystwa, która zaowocowała wieloma ciekawymi inicjatywami, wydarzeniami promującymi Toruń na wielu płaszczyznach.

Dla przybliżenia czytelnikowi specyfiki amatorskiej służby radiokomunikacyjnej (taka oficjalna nazwa określa naszą działalność radiową), którą się zajmujemy w ramach działalności naszej sekcji w ToMiTo, przytoczę kilkanaście faktów z kart historii i rozwoju polskiego krótkofalarstwa.

Początki krótkofalarstwa w Polsce sięgają okresu dwudziestolecia międzywojennego. Najszybszy rozwój ruchu radioamatorskiego w Polsce nastąpił na terenie dawnych zaborów pruskiego i austriackiego. Początkowe eksperymenty z wykorzystaniem fal radiowych w łącznościach amatorskich odbywały się we Lwowie, Poznaniu i Bydgoszczy. Już w 1918 r. Stanisław Stankiewicz (późniejsze znaki wywoławcze: TPFE, TPFI, SP3FI) przeprowadził we Lwowie doświadczenia z transmisją radiową w pasmach 100 i 200 m przy wykorzystaniu nadajnika iskrowego z lotniska Skniłów. Inni radioamatorzy również podejmowali próby przeprowadzania transmisji radiowych, które w świetle obowiązujących wówczas przepisów były działalnością nielegalną. Stanowiło to problem dla szybkiego rozwoju łączności radiowej w Polsce, ale pomimo restrykcyjnych działań, które dotknęły wielu radioamatorów, następował stopniowy rozwój ruchu radioamatorskiego. Do promocji ruch radiowego mocno przyczyniły się Krajowe Wystawy Radiowe organizowane m.in. w 1924 r. w Poznaniu i Warszawie. Wtedy to we Lwowie doszło do powstania pierwszego na terenie ówczesnej Rzeczypospolitej Polskiej klubu krótkofalowców (Radjoklub Lwowski), który

w 1927 r. przemianowano na Lwowski Klub Krótkofalowców (LKK). W następnych latach nastąpił podział pomiędzy radiokluby zrzeszające miłośników odbioru radiowego i kluby nadawców, czyli krótkofalowców. Termin „krótkofalowcy” powstał od nazwy używanego zakresu fal. Zakres fal oznaczony skrótem HF (od **High Frequency**, a w polskiej literaturze często spotykamy spolszczony termin KF) przydzielono w okresie międzywojennym radioamatorom (nadawcom) ze względu na brak możliwości ich wykorzystania dla służb państwowych i wojska. Była to ogólnościowa tendencja, która w poszczególnych państwach i regionach ITU i IARU podlegała zmianom.

Lwów był najsilniejszym ośrodkiem amatorskiego ruchu krótkofalarskiego w Polsce międzywojennej m.in. ze względu na ośrodek akademicki z doskonałą Politechniką, dużą liczbą przedstawicielstw wielkich firm elektrycznych i radiotechnicznych (m.in. Siemens), dostępność fachowej literatury i prasy, szczególnie z Niemiec i Austrii, sprzyjające legalizacji ruchu radiowego prawodawstwo dawnej monarchii austro-węgierskiej oraz żywotnie zainteresowane kształceniem kadr łącznościowców dla swoich potrzeb Wojsko Polskie, które skutecznie wspierało amatorski ruch krótkofalarski. Ponadto we Lwowie działali młodzi i pełni entuzjazmu sympatycy radiokomunikacji amatorskiej, dla których krótkofalarstwo było ważnym elementem kariery życiowej i jemu też się poświęcili. Nie bez znaczenia jest też fakt, że Lwów był najbardziej zrادیofonizowanym miastem w Polsce dwudziestolecia międzywojennego¹.

Wiosną 1930 r. z inicjatywy władz wojskowych (Min. Spr. Wojsk.) na podstawie LKK doszło do powstania Polskiego Związku Krótkofalowców (PZK), skupiającego krótkofalowców z terenu całego kraju. Był on również reprezentantem polskich radioamatorów na forum międzynarodowym. Od 1932 r. PZK reprezentuje Polskę w IARU (International Amateur Radio Union).

W tragicznym okresie drugiej wojny światowej krótkofalowcy polscy nie zaprzestali swoich działań. Przeszli do działalności konspiracyjnej, wspomagając działania dywersyjne, wywiadowcze i militarne na

¹ T. Ciepeliowski (SP5CCC), G. Czlijanec (UT5XE), *Lwowski Klub Krótkofalowców, Zarys dziejów*, Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, Warszawa 2008.

terenach okupowanych. Warto tu wspomnieć o zbudowaniu i działalności powstańczych radiostacji „Błyskawica” i „Burza”, które przekazywały informacje i komunikaty o powstaniu warszawskim również poza granice kraju.

Krótkofalowcy wznowili oficjalną działalność już w niedługim czasie po zakończeniu działań wojennych. W dniu 13 października 1946 r. odbyło się pierwsze powojenne zebranie organizacyjne PZK. Na początku lat 50. PZK został organizacyjnie przymusowo włączony do struktur Ligi Przyjaciół Żołnierza (LPŻ), powszechnej organizacji paramilitarnej. W 1957 r. PZK odseparował się od LPŻ i reaktywował jako samodzielna organizacja krótkofalarska. Odbudowano struktury na szczeblu krajowym i lokalnym. Reaktywowano powiązania międzynarodowe (IARU, ITU), nawiązano nowe kontakty.

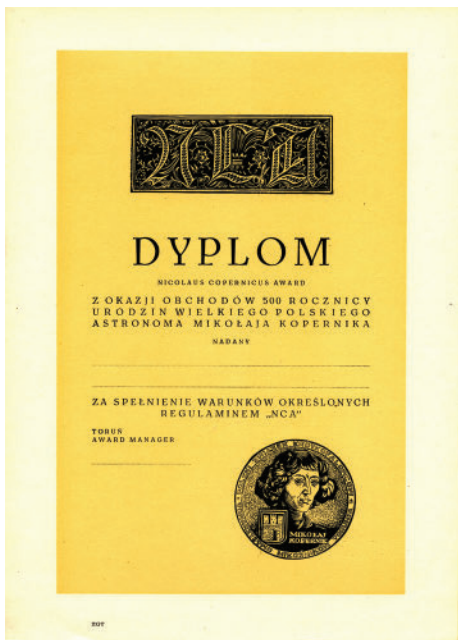
W naszym regionie kujawsko-pomorskim powstało wiele klubów skupiających radioamatorów związanych ze środowiskami PZK, ZHP, LOK. Krótkofalowcy radioamatorzy realizowali wiele zadań związanych z ogólnopolskimi akcjami (Operacja Frombork 1001, Operacja Harcerskie Sudety, Operacja Bieszczady 40), szkoląc młodzież i zapewniając łączność na obozach harcerskich, ćwiczeniach z Obroną Cywilną Kraju oraz w różnego typu szkoleniach paramilitarnych. Radioamatorzy byli bardzo cennym nabytkiem dla jednostek łączności Wojska Polskiego w ramach zasadniczej i zawodowej służby wojskowej. Będąc już bardzo dobrze wyszkolonymi radiooperatorami, pełnili i pełnią w nich służbę jako instruktorzy i operatorzy sprzętu łączności. Postęp technologiczny po drugiej wojnie światowej nie ominął radioamatorów. Stanowili oni wręcz bazę rozwoju wielu dziedzin łączności. Na świecie jest wiele firm, korporacji zajmujących się profesjonalną i amatorską łącznością radiową. Realizują zamówienia i projekty dla służb cywilnych, formacji militarnych, projektując i wytwarzając sprzęt dla łączności lądowej, lotniczej i morskiej.

Wielu amerykańskich astronautów i rosyjskich kosmonautów oraz pilotów, którzy odbywali loty kosmiczne, to licencjonowani radioamatorzy. Krótkofalowcami były i są znane osobistości życia publicznego: król Hiszpanii Juan Carlos (EA0JC), aktor Marlon Brando (FO5GJ), fizyk, laureat Nagrody Nobla Joe Taylor (K1JT), król Jordanii Husajn ibn

Talal (JY1), król Maroka Hassan II (CN8MH), piosenkarz country Chet Atkins, Mr Guitar, (W4CGP), prezydent Indii Rajiv Gandhi (VU2RG) i wielu, wielu innych.

Nie zagłębiając się zbyt mocno w strategię, cele i zadania naszego hobby, należy stwierdzić, że polega ono m.in. na nawiązywaniu na falach radiowych przydzielonym radioamatorom na całym świecie (zakres od 137 kHz do 146 GHz) dwustronnych łączności z takimi jak my radioamatorami zamieszkującymi inne kraje, kontynenty, aktywującymi ciekawe miejsca, obiekty historyczne, kulturowe, przyrodnicze. Oprócz tego możemy prowadzić działalność doświadczalną, co poprzez rozwój politechniczny radioamatorów prowadzi do powstawania nowych urządzeń, emisji, systemów łączności. Spora część tych dokonań jest potem wykorzystywana przez profesjonalne służby cywilne i wojskowe na całym świecie. Tradycją potwierdzenia nawiązania dwustronnej łączności pomiędzy licencjonowanymi radioamatorami jest wzajemne przesyłanie sobie tzw. kart QSL. Ponadto zachowanie w eterze determinuje swoisty kodeks krótkofalarski, tzw. Ham Spirit. Obowiązuje on wszystkich licencjonowanych radioamatorów na całym świecie niezależnie od koloru skóry, rasy, wyznania, orientacji itp. Karta QSL (niezależnie czy jest w formie papierowej, czy też w formie graficznego pliku elektronicznego) jest wizytówką konkretnego radioamatora, klubu krótkofalarskiego czy też nawiązuje do wydarzenia (okoliczności) pracy stacji radioamatorskiej. Staramy się cały czas przestrzegać tej zasady. Tym bardziej że promujemy zabytki, ciekawe i ważne wydarzenia związane z Toruniem oraz jego mieszkańcami.

Z kronikarskiego punktu widzenia należy zaznaczyć, że toruńscy krótkofalowcy już w latach 80. promowali na falach eteru zabytki oraz walory historyczne Torunia. W roku 1973 r. z okazji 500-lecia urodzin wielkiego astronoma został wydany dyplom **NCA** (Nicolaus Copernicus Award), natomiast w roku 1984 Dyplom **WCTA** (Worked Copernicus Towns Award). W swojej zasadniczej formie został on zaprojektowany przez Zygfrйда Gardzielewskiego. Koleżanki i koledzy radioamatorzy, którzy tworzyli te dwa dyplomy, zasilili swoimi osobami i pomysłami powstającą sekcję krótkofalowców ToMiTo, nazywaną przez nich samych Konfraternią Krótkofalowców.

Il. 1. Dyplom NCA

Il. 2. Dyplom WCTA

Do spotkania z władzami ToMiTo doszło wiosną 1998 r. w Planetarium w Toruniu, gdzie mieściła się siedziba Zarządu Towarzystwa. Została uzgodniona propozycja utworzenia w ramach ToMiTo sekcji krótkofalowców, która zajmowałaby się promocją historii, tradycji, kultury i walorów turystycznych pięknego Torunia na falach eteru w formie zawodów, dyplomów, spotkań i konkursów eterowych. Od pierwszych spotkań i prowadzonych rozmów spotkaliśmy się z dużą sympatią i atencją ze strony ówczesnych władz ToMiTo. Prezes prof. dr hab. Marian Filar oraz wiceprezes doc. dr Karola Ciesielska wyrazili duże zainteresowanie naszą propozycją utworzenia w ramach ToMiTo sekcji krótkofalowców. Nasz główny cel – promocja Torunia, jego historii, tradycji – w pełni pokrywał się z głównymi celami i zadaniami realizowanymi przez ToMiTo. W rozmowach przy kawie prof. dr hab. Marian Filar podzielił się z nami informacją o swoich rodzinnych związkach z krótkofalarstwem – jego

wujek jako radiooperator był członkiem załogi bombowca brytyjskich sił powietrznych (RAF) w czasie drugiej wojny.

Nasza początkowa nazwa to Konfraternia Krótkofalowców. Taki zapis znalazł się na dyplomie TORUŃ – DZIEDZICTWEM KULTURY ŚWIATOWEJ (pierwszy nasz dyplom w ramach działalności w ToMiTo, ale nie ostatni). Nawiązywała ona do istniejącej w Toruniu w XIX w. Konfraterni Artystów, która była ośrodkiem integracji toruńskiego i pomorskiego środowiska artystów. Nasza konfraternia miała skupić wokół spraw Torunia najwartościowszych krótkofalowców z miasta i regionu. Czy to się nam udało oceńcie Państwo sami, śledząc kolejne strony tego dokumentu.

Wzory dyplomów oraz kart QSL, które stworzyliśmy na potrzeby naszej działalności w ramach ToMiTo, zostaną przedstawione w dalszej części artykułu. Na pierwszych naszych kartach QSL umieszczaliśmy logo wpisania Torunia na listę światowego dziedzictwa UNESCO (The World Heritage List), a następnie na podstawie decyzji Zarządu ToMiTo na kartach QSL umieszczamy logo ToMiTo oraz herb Torunia.

Il. 3. Karta z logo wpisania Torunia na listę światowego dziedzictwa UNESCO i logo

W roku naszego przystąpienia do ToMiTo uruchomiliśmy radioamatorską stację okolicznościową, której operatorzy pracowali z wieży oraz dziedzińca Ratusza Staromiejskiego w trakcie rocznicowych obchodów

75 LAT TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW TORUNIA

SN2TMT

QSL via SP 2P MK
or direct via SQ2BNM P.O. BOX 17 87-102 TORUŃ 4
POLAND

To Radio.....

Confirming QSO

Date	GMT	RST
Band	Mode	Remarks

vy 73 ! op.....

Il. 4. Awers karty QSL SN2TMT – pierwszej karty QSL w ramach naszej działalności w ToMiTo

25 V 1998 r. upłynęło 75 lat od założenia **Towarzystwa Miłośników Torunia**.

Celem jego działania jest wspieranie i popularyzacja wiedzy o mieście, jego dziejach, zabytkach, kulturze i ludziach oraz współpraca z władzami miasta w tym zakresie. Znaczący udział mają tu odczyty, sympozja, konkursy i wydawnictwa: "**Rocznik Toruński**" wydawany od 1966 r. i inne drobne publikacje ukazujące się od 1925 roku. W roku jubileuszowym ukazał się I tom "**Toruńskiego Słownika Biograficznego**" oraz "**Dzieje Towarzystwa...**"

On 28 th May passed 75 years since Towarzystwa Miłośników Torunia (**Toruń Lovers Society**) has been founded. Our goal has been to popularize and develop a better knowledge of our town, of its monuments, culture and people through symposiums, lectures and publications as "**Rocznik Toruński**" ("**Toruń Annual**") - since 1966 and a variety of smaller publications since 1925. Also we have had very good cooperation with the town government in this field. In the jubilee 1998 year we have published "**Toruński Słownik Biograficzny**" ("**Toruń Biographical Dictionary**") and "**Dzieje Towarzystwa**" ("**History of the Society**").

Towarzystwo Miłośników Torunia
ul. Franciszkańska 15/21
87-100 TORUŃ

(siedziba **ToMiTo** w Planetarium)

Il. 5. Rewers karty QSL SN2TMT

75-lecia powstania ToMiTo. Na tę okoliczność została przygotowana karta QSL o znaku **SN2TMT**, zaprojektowana przez Zygfrieda Gardzielewskiego. Tak rozpoczęła się nasza krótkofalarska przygoda z Towarzystwem Miłośników Torunia, która trwa do dziś.

Przeprowadziliśmy wtedy ok. 1,5 tys. łączności z radioamatorami ze 120 krajów na świecie. Z tej pierwszej, ale jakże ważnej aktywności, została przygotowana specjalna księga pamiątkowa obejmująca zbiór kart QSL z nawiązanych przez operatorów stacji SN2TMT dwustronnych łączności na falach radiowych.

Rok 1999 był również pełen ważnych dla Torunia i regionu wydarzeń. W maju świętowaliśmy 75. rocznicę utworzenia 4 pułku lotniczego (4 PL). Udało się nam na majowe obchody zaprosić do Torunia gen. bryg. pil. Stanisława Skalskiego, jednego z asów polskiego lotnictwa, który swoją służbę wojskową w 1938 r. rozpoczął w koszarach 4 pułku lotniczego i na toruńskim lotnisku. Tu też walczył we wrześniu 1939 r. Następnie przez Francję dostał się do Wielkiej Brytanii, gdzie walczył w jednostkach RAF (między innymi w PFT w Afryce Północnej) oraz 306 Dywizjonie Myśliwskim „Toruńskim”. Szereg ciekawych spotkań z młodzieżą, mieszkańcami Torunia, odwiedziny na toruńskim lotnisku oraz zwiedzanie miasta dopełniły obchody święta 4 PL. Został przygotowany specjalny dyplom z oryginalnym podpisem gen. pil. Stanisława Skalskiego oraz dwa wzory kart QSL.

Kolejnym ważnym wydarzeniem 1999 r. była wizyta Ojca Świętego Jana Pawła II w Polsce. W dniu 7 czerwca Ojciec Święty odwiedził Toruń. Na tę okoliczność przygotowaliśmy radioamatorską stację, która pracowała pod znakiem okolicznościowym **3Z2JPT** m.in. z okolic lotniska toruńskiego, na którym odbywało się spotkanie Jana Pawła II z mieszkańcami Torunia i regionu. Łączności potwierdzaliśmy specjalną kartą QSL. Nasza akcja radiowa była jedną z wielu organizowanych w czasie pobytów Jana Pawła II w Polsce.

Drugi rok naszej działalności w ToMiTo oprócz normalnej krótkofalarskiej aktywności był okazją do przypomnienia ważnego wydarzenia związanego z Toruniem. Była to druga rocznica wpisania na listę światowego dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego UNESCO toruńskiego Zespołu Staromiejskiego. Władze miasta Torunia przygotowały

uroczyste obchody tej rocznicy, a nasza krótkofalarska praca polegała na nagłośnieniu tego świętowania poprzez nawiązywanie łączności i informowaniu naszych korespondentów o tym wydarzeniu o randze światowej. Żeby nadać temu wydarzeniu specjalną rangę, w porozumieniu ze znanym grafikiem toruńskim został przygotowany specjalny dyplom okolicznościowy. Sygnowaliśmy go jako Konfraternia Krótkofalowców przy Towarzystwie Miłośników Torunia. Piękny graficznie dyplom zaprojektowany przez Zygryda Gardzielewskiego noszący tytuł „TORUŃ – DZIEDZICTWEM KULTURY ŚWIATOWEJ” został wydrukowany w formacie A4 na specjalnym papierze o bardzo ciekawej fakturze. Jest on perełką wśród wydawanych w Polsce i na świecie dyplomów krótkofalarskich.

Il. 6. Dyplom „TORUŃ – DZIEDZICTWEM KULTURY ŚWIATOWEJ”

Award managerem tej akcji dyplomowej była Małgosia Dolecka SP-2MDA, żona Michała SP2BKZ. Do tego dyplomu przygotowano również specjalne karty QSL dla członków Konfraterni, promujące toruńskie zabytki.

W roku 2002 promowaliśmy na falach eteru ważną dla Torunia rocznicę 650-lecie założenia jednej z najstarszych organizacji miejskich – Bractwa Strzeleckiego, zwanego również potocznie Bractwem Kurkowym. Na tę okoliczność została przygotowana specjalna karta QSL, którą potwierdzaliśmy nawiązanie łączności ze stacją obsługiwaną przez członków sekcji krótkofalowców ToMiTo. Stacja pracowała pod znakiem **SN0BK** (Bractwo Kurkowe).

Il. 7. Awers karty QSL SN0BK

Kolejna ciekawa akcja krótkofalarska, którą realizowaliśmy w 2003 r., nawiązywała do 150-lecia odsłonięcia przed toruńskim Ratuszem Staromiejskim pomnika toruńskiego astronoma Mikołaja Kopernika. Ten jeden z najważniejszych symboli miasta, odlany w pracowni znanego berlińskiego rzeźbiarza Fryderyka Tiecka, został postawiony w 1853 r. w południowo-wschodnim narożniku Rynku Staromiejskiego. Stoi tu już od 170 lat, codziennie witając przybywających do Torunia turystów oraz życząc wszystkim udanego dnia.

Tradycją współpracy z Kołem Podgórz ToMiTo był nasz udział w cyklicznej, wrześniowej imprezie „Powrót na Zamek Dybowski”.

Z roku na rok zwiększało się grono sponsorów oraz liczba odwiedzających i uczestników imprezy. Atrakcyjny program przyciągał nie tylko mieszkańców lewobrzeża, ale z roku na rok zwiększał się udział osób z prawobrzeża Wisły. Praktycznie impreza ta dzięki staraniom pani prezes Koła Podgórz – Ludmiły Stadnickiej-Kozłowskiej na stałe wpisała się do kalendarza imprez w Toruniu.

Miasto Toruń tradycjami artyleryjskimi stoi. Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Toruniu, kultywując tradycje swoich poprzedników, zaczęło organizować tzw. przeglądy artylerii brackiej. W średniowieczu bracia kurkowi w sytuacji zagrożenia miasta dostąpili zaszczytu kierowania artylerią miejską na murach miasta. Taki przywilej posiadały tylko trzy bractwa w Rzeczypospolitej: Mieszczańskie Towarzystwo Strzeleckie Bractwo Kurkowe we Lwowie, Bractwo Kurkowe w Krakowie i Bractwo Strzeleckie w Toruniu. W 2004 r. jako krótkofalowcy (a część z nas była wtedy również członkami toruńskiego Bractwa Kurkowego) postanowiliśmy nagłośnić to wydarzenie, czyli III Toruński Przegląd Artylerii Brackiej. Pokazy armat na Rynku Staromiejskim, przemarsz przez miasto oraz widowiskowe strzelania z armat przy użyciu czarnego prochu odbywały się na bulwarach nadwiślańskich, pod miejskimi murami. Salwy z 16 armat czarnoprochowych bractw kurkowych z terenu Pomorza, Kujaw, Wielkopolski i Mazowsza na długo pozostały w pamięci licznie zgromadzonym turystom i mieszkańcom Torunia.

Nagłaśniając rocznicowe wydarzenia w 2005 r., mieliśmy do zrealizowania wiele ciekawych przedsięwzięć, realizowanych na lewym i prawym brzegu Wisły. Tradycyjnie w lutym upamiętnialiśmy kolejną, 532. rocznicę urodzin toruńskiego astronoma Mikołaja Kopernika, przygotowując na tą okoliczność kartę QSL ze znanym, toruńskim elementem graficznym.

Ważnym dla mieszkańców Podgórza i Torunia wydarzeniem był Jubileusz 450-lecia nadania Podgórzowi praw miejskich, którym to przywilejem miasto Podgórz cieszyło się do wiosny 1938 r. Oprócz promocji nowej publikacji pt. *450 lat toruńskiego Podgórza 1555–2005* autorstwa Karoli Ciesielskiej i Tadeusza Zakrzewskiego odbyło się szereg spotkań (szczególnie w Podgórzcu) związanych z życiem społecznym, historią, tradycjami i dniem dzisiejszym jednej z młodszych dzielnic Torunia.

SN0TOR

*SPECIAL EVENT STATION
from TORUŃ*

*We celebrate 532 birthday
of Nicolaus Copernicus
Thorunensis astronomer*

Qsl via SP2PTU - POLAND Bureau

ZONE CQ 15 Loc. JO93HA SPPA PTM

20 points for WCTA Award

Il. 8. Awers karty QSL SN0TOR

Przygotowaliśmy również stację okolicznościową oraz kartę QSL na znak **SN2PKT** (Podgórz koło Torunia). Podsumowaniem obchodów 450-lecia była zorganizowana w Muzeum Okręgowym w Toruniu wystawa pt. „Dawny Podgórz i podgórzanie w sztuce i dokumentacji fotograficznej”. Przekazaliśmy na nią około 20 artefaktów związanych z Podgórzem (zdjęcia, dokumenty, listy, legitymacje odznaczeń). Wystawa, która była udostępniona dla turystów i mieszkańców Torunia w terminie od 6 grudnia 2005 r. do 6 lutego 2006 r. cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem.

Rok 2006 obfitował w wiele wydarzeń lokalnych. Chciałbym jednak skupić się na jednej imprezie, która miała wymiar ogólnopolski. W dniach 23–25 czerwca 2006 r. w Gdyni odbyły się uroczyste obchody 70. rocznicy zaślubin Bractw Kurkowych z morzem. W roku 1936 członkowie bractw strzeleckich z terenów ówczesnej Rzeczypospolitej brali udział w tych uroczystościach, które niosły ogromny ładunek uczuć i nastrojów patriotycznych. Nie mogło tam zabraknąć członków toruńskiego Bractwa Strzeleckiego, które należało do Okręgu Pomorskiego,

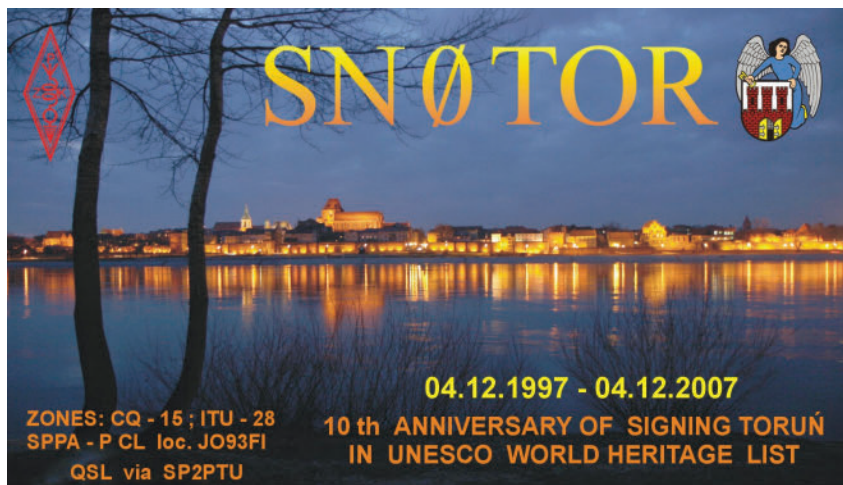
Podokręgu Toruńskiego Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich RP. Dostęp Polski do morza, zapewniający wyjście poprzez porty morskie na świat, stanowił bardzo ważny element polskiej państwowości. Podobnie jak w 1920 r. w Pucku, ślubując wierność morzu, wrzucono do Zatoki Gdańskiej pierścień (z kurem brackim). Dla upamiętnienia 70. rocznicy tych wydarzeń członkowie reaktywowanych po drugiej wojnie światowej bractw kurkowych RP postanowili odnowić to przyrzeczenie. Naszym zadaniem było nagłośnienie na falach eteru tego wydarzenia. Zrobiliśmy to, uruchamiając stację okolicznościową o znaku **HF70ZBK** (Zaślubiny Bractw Kurkowych) i przygotowując karty QSL dla naszych korespondentów za nawiązanie łączności z naszą stacją radioamatorską.

Il. 9. Awers karty QSL **HF70ZBK** – bractwa kurkowe na Skwerze Kościuszki w Gdyni

Ani się obejrzeliśmy, jak minęło 10 lat od wpisania Zespołu Staromiejskiego Torunia na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Dla uczczenia tego wydarzenia w grudniu 2007 r. uruchomiliśmy amatorską stację okolicznościową o znaku **SN0TOR** oraz dla potwierdzenia nawiązania z naszą stacją łączności wydrukowaliśmy okolicznościową

kartę QSL z piękną, nocną panoramą Torunia. Praca amatorskiej stacji krótkofalarskiej cieszyła się dużym powodzeniem, co przełożyło się na nawiązanie dużej liczby łączności z wieloma stacjami z krajów na wszystkich kontynentach.

Il. 10. Awers karty QSL **SN0TOR**

Rok 2008 to nagłaśnianie obchodów 775-lecia lokacji miasta Torunia, czyli kolejna okazja na ciekawą kartę QSL dla znaku HF775TO. Okolicznościowa karta QSL powinna pobudzać korespondenta do poszukiwania dodatkowych informacji dotyczących pracy danej stacji. Trudno jest za pośrednictwem kilku zdjęć i paru linijek druku przekazać główną myśl – przesłanie pracy stacji okolicznościowej. Cały czas nad tym pracujemy, a wyniki oceniają nasi korespondenci.

Kolejny już rok 2009 rozpoczął się bardzo pracowicie. 19 lutego świętowaliśmy 536. urodziny Mikołaja Kopernika. Tego dnia w ramach ogólnopolskich obchodów Międzynarodowego Roku Astronomii na toruńskich plantach, obok fontanny Cosmopolis uroczyście odsłonięto artystyczną instalację w formie aluminiowej orbity z umieszczoną na niej planetoidą TORUN (nr 12999). To ciało niebieskie krążące pomiędzy orbitami Marsa i Jowisza odkrył w 1981 r. amerykański astronom Edward Ted Bowell będący odkrywcą blisko 600. podobnych obiektów w kosmosie.

Il. 11. Awers karty QSL HF775TO

Il. 12. Awers karty QSL dla znaku SQ2BNM

W marcu 2009 r. obchodziliśmy 100. rocznicę urodzin gen. prof. Elżbiety Zawackiej, która niestety zmarła niecałe dwa miesiące przed swoimi setnymi urodzinami (19.03.1909 – 10.01.2009). Kilka miesięcy wcześniej nawiązaliśmy współpracę z Fundacją Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek. Jednym z celów tej współpracy było nagłośnienie Jubileuszu 100. urodzin gen. prof. Elżbiety Zawackiej, ps. Zo, Honorowej Obywatelki Miasta Torunia, ci-chociemnej. Na tę okoliczność uruchomiliśmy stację okolicznościową o znaku **HF100ZO** oraz przygotowaliśmy specjalną, podwójną kartę QSL, korzystając z materiałów udostępnionych przez Fundację Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek. Po zakończeniu akcji przygotowaliśmy specjalną księgę pamiątkową z przeprowadzonych łączności. Poniżej podwójna karta QSL dla znaku **HF100ZO**.

HF100ZO

Loc. J093GA
 CG Zawa: 15 - ITU Zone: 28
 AWARD: SPVA P-TM
 PGA TMO1

QSL via SP2PTU

SPECIAL EVENT STATION HF100ZO

During March 2009 we were celebrating special occasion – centenary birthday First Lady organizational organizations – Major General Professor Elżbieta ZAWACKA (1909 – 2009). Known under her "Zo" pseudonym, she became a living legend among couriers operating in occupied Europe. She repeatedly illegally crossed the border carrying news and reports. Professor Elżbieta Zawacka was the only woman who belonged to the "Cichociemni" organization.

Professor Zawacka was active in Kaszuby – Pomerania Society and was a co-founder of World National Army Soldiers Association. Her grand achievement was the establishing of Pomeranian National Army Archive Foundation.

In War World II Elżbieta ZAWACKA was honoured the Cross of Virtuti Militari Order (9/10.09.1943 and 01.07.1944) and four Crosses for Bravery.

On December 1995 President Lech Wałęsa awarded professor Elżbieta Zawacka with the Order of the White Eagle and 11 years later she was promoted to general rank.

On 15 December 1995 citizens of her hometown granted professor Elżbieta Zawacka the title of Honorary Citizen of Toruń.

More information : <http://www.um.torun.pl/AK>

Zdjęcia pochodzą ze zbiorów Fundacji Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek w Toruniu

Il. 13. Awers i rewers podwójnej karty QSL **HF100ZO**

Jesień 2009 r. to okres pracy kolejnej amatorskiej stacji okolicznościowej. Tym razem nagłaśnialiśmy 400-lecie śmierci wielce zasłużonej dla Torunia osoby – Henryka Strobanda. Na karcie widnieje jego podobizna z portretu znajdującego się w galerii obrazów Sali Mieszczańskiej Ratusza Staromiejskiego w Toruniu.

Henryk Stroband (14.11.1548–20.11.1609) to mecenas sztuki, bibliofil, kolekcjoner i humanista. Długoletni burmistrz toruński (sześciokrotny nadburmistrz, pięciokrotny burgrabia królewski w Toruniu), twórca Gimnazjum Akademickiego w Toruniu, współtwórca kodyfikacji prawa chełmińskiego i miejskiego, reformy szkolnictwa. Autor przebudowy ratusza staromiejskiego, budowy nowoczesnych fortyfikacji miejskich, zbrojowni oraz nowego mostu na Wiśle. Na tę okoliczność uruchomiliśmy krótkofalarską stację amatorską, która pracowała przez cały rok pod znakiem **SN2HS** (Henryk Stroband).

Rok 2010 to m.in. kolejny jubileusz lokacji miasta Toruń – 777. rocznica i ładna karta QSL.

29 grudnia 2011 r. Rada Miasta Torunia na ostatniej swojej sesji podjęła uchwałę nr 232/11 w sprawie ustanowienia roku 2012 Rokiem Toruńskich Zabytków, której fragment warto zacytować: „Rada Miasta Torunia, świadoma wartości Torunia jako niezbywalnego dziedzictwa kultury, kierując się troską o zachowanie jego zabytkowych obiektów, dla uczczenia 15. rocznicy wpisania średniowiecznego Zespołu Staromiejskiego Torunia na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO uchwala, co następuje: §1. Ustanawia się w mieście Toruniu rok 2012 Rokiem Toruńskich Zabytków”.

Na tą okoliczność przygotowaliśmy dla poszczególnych członków projekty kart QSL z wybranymi zabytkami Torunia. Zdajemy sobie sprawę, że ważnych zabytków jest o wiele więcej, ale musieliśmy dokonać jakiegoś wyboru. Przy projektowaniu kart QSL korzystaliśmy z własnych zdjęć, jak również uzyskaliśmy zgodę na wykorzystanie zdjęć od znanego toruńskiego fotografa Daniela Pacha, któremu w tym miejscu po raz kolejny dziękujemy za udostępnienie zdjęć (karty QSL SQ2BNM, karty QSL IX i X Jubileuszowego Zjazdu Kasztelańskiego Bractwa Zamkowego w Toruniu w roku 2015 i 2016).

Il. 14. Awersy kilku z 11 kart QSL promujących toruńskie zabytki

Dla przypomnienia historii lokacji Nowego Miasta Toruń w 2014 r. uruchomiliśmy amatorską stację okolicznościową oraz przygotowaliśmy kartę QSL.

Il. 15. Awers i rewers karty QSL SN75ØNMT

Wiosną 2015 r. rozpoczęliśmy starania związane z uzyskaniem nowej siedziby dla członków sekcji, w której można by prowadzić ożywioną działalność krótkofalarską. Jednym z istotnych warunków jest wolna przestrzeń do rozwieszania anten i stawiania masztów antenowych. Takie miejsce znalazło się na terenie Fortu IV Twierdzy Toruń. Rozwiesiliśmy anteny na pasma KF, UKF i VHF. Wystąpiliśmy do Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE) o przydzielenie znaku krótkofalarskiego dla nowo powstałego klubu, który przyjął nazwę: **Klub Krótkofalowców PZK FORT IV przy ToMiTo**. Przychylając się do naszego wniosku, UKE przydzieliło nam znak krótkofalarski **SP2TMT** (sufix znaku nawiązuje do **ToMiTo**). Wydrukowaliśmy pierwsze karty QSL na znak klubowy i rozpoczęliśmy szeroką działalność krótkofalarską.

Il. 16. Awers i rewers karty QSL ze znakiem stacji klubowej **SP2TMT**

Pod tym podstawowym znakiem działamy do dzisiaj, uzupełniając go znakami dodatkowymi, okolicznościowymi, jak np. SN0TOR, SN0TMT, SP0OSMW, SN550NC, SN0OSA.

W 2015 r. przypadała kolejna rocznica związana z Podgórzem. Na ten jubileusz przygotowano w Domu Muz na Podgórzu wieczór poświęcony 460-leciu lokacji miasta. Spotkanie to odbyło się 8 października 2015 r. Przygotowano szereg wystąpień, które zebrano w publikacji wydanej staraniem ToMiTo pt. *460 lat Podgórza 1555–2015*. W krótkim wystąpieniu przedstawiłem uczestnikom spotkania historię powstałego w 1927 r. Bractwa Strzeleckiego w Podgórzu koło Torunia, które korzystało ze strzelnicy Bractwa Strzeleckiego w Toruniu na Zieleńcu (dzisiejsze obiekty Fundacji Ducha przy ulicy Szosa Bydgoska 15, w dzielnicy

Bydgoskie Przedmieście). Wieczór autorski związany z wydaniem tej publikacji odbył się w styczniu 2016 r. w Książnicy Kopernikańskiej – Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej.

Nasza praca w eterze z zamków i obiektów fortyfikacyjnych została dostrzeżona przez członków Rady Bractwa Zamkowego. Powierzono nam organizację IX Zjazdu Kasztelańskiego Bractwa Zamkowego. Jest to organizacja skupiająca aktywnych radiowo krótkofalowców, którzy pracując z lokalizacji terenowych, obiektów zamkowych, fortyfikacyjnych, obronnych, promują w eterze te miejsca. Funkcjonuje ona w ramach światowego programu dyplomowego promującego zamki i inne obiekty fortyfikacyjne (program dyplomowy Zamki w Polsce w ramach światowego programu dyplomowego WCA – World Castle Award). Wiele krajów europejskich ma podobne krótkofalarskie narodowe programy dyplomowe.

W czasie spotkania podsumowującego roczną działalność Bractwa Zamkowego uczestnicy IX Zjazdu, będąc pod dużym wrażeniem toruńskich zabytków, a także klimatu spotkania, postanowili organizację kolejnego, już X Jubileuszowego Zjazdu Bractwa Zamkowego w 2016 r. powierzyć krótkofalowcom z Torunia. Oczywiście chodziło tu o członków klubu krótkofalowców PZK FORT IV przy ToMiTo, którzy z tego kolejnego zadania wywiązali się równie wzorowo co w roku 2015. Podczas IX i X Jubileuszowego Zjazdu Bractwa Zamkowego wystawiliśmy stacje okolicznościowe pracujące pod znakami SN9ZBZ w roku 2015 i SN10ZKBZ w roku 2016. Zostały przygotowane okolicznościowe (podwójne) karty QSL dla uczestników zjazdów oraz naszych korespondentów radiowych.

W 2017 r. obchodziliśmy już 20-lecie wpisania Torunia na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Temu wydarzeniu postanowiliśmy dedykować pracę amatorskiej stacji okolicznościowej o znaku SN20WHL. Przygotowaliśmy specjalną stronę internetową z ogólnym dostępem informacyjnym na ogólnoswiatowym serwerze Qrz.com.

W związku z promocją walorów turystycznych i przyrodniczych Torunia opracowaliśmy dwa wzory kart QSL związane z mieszkańcami Fortu IV. Na terenie Torunia cztery obiekty fortyfikacyjne pierścienia zewnętrznego Twierdzy Toruń zostały wpisane na światową listę WFF

(World Flora & Fauna) ze względu na znajdujące się na ich terenie zimowiska nietoperzy. Są to Fort IV i Fort V w prawobrzeżnej części Torunia oraz Fort XIII i XV na lewobrzeżu. Znajdują się one w obszarze „Natura 2000 Forty toruńskie”, oznaczenie PL 1468. Dzięki uprzejmości pana Maurycego Ignasiaka, który jest autorem zdjęć nietoperzy (Noczek rudy i Mopek zachodni) mogliśmy je zamieścić na kartach QSL, promujących ten obszar przyrodniczy wraz z jego mieszkańcami. Polskie oznaczenie tego obszaru to SPFF-1468.

Il. 17. Awersy dwóch kart QSL SP2TMT – dot. ochrony nietoperzy – SPFF-1468

W roku 2018 skupiliśmy się na promocji lotnictwa. Okazją do tego były odbywające się w Toruniu Mistrzostwa Polski Redukcyjnych Modeli Lotniczych (praca stacji o znaku SP0C130E) oraz 80-lecie zdobycia po raz czwarty w historii polskiego sportu balonowego Pucharu Gordona Bennetta. Dokonał tego w roku 1938 kpt. pil. Antoni Janusz, oficer z toruńskiego 1 Batalionu Balonowego.

Kapitan pil. Antoni Janusz, który już kilkakrotnie startował z powodzeniem w Pucharze Gordona Bennetta, zdobył to najwyższe w światowym sporcie balonowym wyróżnienie w trakcie 26 zawodów w Liège w Belgii. Tradycyjnie pracowała stacja okolicznościowa o znaku HF80PGB, przygotowaliśmy również stronę internetową z pełną informacją naszej aktywności.

Następny rok 2019 był ważny ze względu na pielęgnację polskich tradycji lotniczych związanych z Toruniem. Mam tu na myśli nie tylko samoloty, ale również charakterystyczne dla Torunia okresu międzywojennego gazowe balony wolne. W koszarach na Bydgoskim Przedmieściu

znajdowała się jednostka balonowa, która zabezpieczała m.in. szkolenia na podtoruńskim poligonie artyleryjskim. To z tej jednostki wywodzili się przyszli zdobywcy Pucharu Gordona Bennetta. W Toruniu w latach 1934–1936 były rozgrywane ogólnopolskie zawody balonów wolnych o Puchar płk. Wańkowicza. Tym zagadnieniom i informacjom poświęcony był Wieczór Toruński, który odbył się 6 czerwca 2019 r. w Książnicy Kopernikańskiej – Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Toruniu i nosił tytuł „Toruń w balonowym Pucharze Gordona Bennetta”. Wystąpieniu towarzyszyła przez kilka tygodni zorganizowana na terenie Książnicy Kopernikańskiej okolicznościowa wystawa pamiątek i materiałów związanych z polskim i międzynarodowym baloniarstwem.

Kolejnym dużym przedsięwzięciem 2019 r. związanym z toruńskim lotnictwem była akcja dyplomowa „Lotnictwo Armii Pomorze w wojnie obronnej 1939 roku”. Miała ona na celu pokazanie roli, jaką odegrali żołnierze 4 PL w wojnie obronnej 1939 r. Pułk ten w okresie międzywojennym stacjonował w Toruniu, a w sierpniu 1939 r. na terenie toruńskiego lotniska wojskowego mobilizował pododdziały lotnictwa Armii Pomorze. Na okres trwania tej akcji dyplomowej wystąpiliśmy do UKE o przyznanie dwóch znaków okolicznościowych, które w sufiksie znaku nawiązywały do postaci znanych pilotów 4 PL z Torunia. Był to kpt. pil. Florian Laskowski, dowódca III/4 PL, który zginął 2 września 1939 r., prowadząc 141 eskadrę myśliwską do ataku na kolumnę niemieckich wojsk zmechanizowanych w miejscowości Gruta koło Mełna, na północny wschód od Grudziądza. Znak stacji: **SN80FL**. Kpt. pil. Florian Laskowski jest patronem Szkoły Podstawowej w Grucie. Pośmiertnie awansowany na stopień pułkownika, decyzją Ministra ON z 2019 r., na wniosek dyrekcji szkoły oraz lokalnych stowarzyszeń patriotyczno-wychowawczych. W dniu 2 września 2019 r. przygotowaliśmy swój sprzęt radiowy w parku na terenie szkoły podstawowej i rozpoczęliśmy pracę pod znakiem SN80FL. Od miejsca, w którym kpt. Laskowski tragicznie zginął, dzieliła nas odległość ok. 200 m. Na tę okoliczność został przygotowany specjalny materiał filmowy na płycie DVD pt. *Ja poprowadzę tę eskadrę z udziałem szkolnej młodzieży z Gruty, przybliżający tamte tragiczne wydarzenia*. Cały projekt i realizacja została przygotowana przez firmę JEST Studio Filmu Dokumentalnego z Mełna. Drugim pilotem, którego pragnęliśmy upamiętnić m.in. przez pracę

stacji okolicznościowej był kpt. pil. Tadeusz Rolski, który po śmierci kpt. pil. Floriana Laskowskiego 2 września 1939 r. przejął dowodzenie 141 i 142 eskadrą myśliwską. Kpt. pil. Tadeusz Henryk Rolski dowodził obiema eskadrami do końca kampanii wrześniowej. Kolejnymi etapami jego walki była Francja i Wielka Brytania. Tam, będąc pilotem RAF, został wyznaczony na dowódcę trzeciego polskiego dywizjonu myśliwskiego w siłach RAF. Był to 306 dywizjon myśliwski „Toruński”. Dla uczczenia tej postaci wystąpiliśmy do UKE o przydzielenie znaku okolicznościowego dla naszej stacji: **SN80TR**. Specyfiką tej akcji dyplomowej była praca terenowa operatorów z miejsc, gdzie we wrześniu 1939 r. piloci 141 i 142 eskadry myśliwskiej startowali z lotnisk polowych lub ważnych miejsc związanych z walkami toruńskich pilotów. Było to lotnisko 4 PL w Toruniu, miejsce tragicznej śmierci kpt. pil. Floriana Laskowskiego w m. Gruta oraz z lotnisk polowych – Katarzynka k. Torunia, Podgórz, Markowo, Lipie, Kaczkowo, Początkowo. Praca terenowa w Początkowie była wykonana 4 września, w rocznicę największej bitwy powietrznej lotnictwa Armii Pomorze we wrześniu 1939 r., stoczonej przez pilotów 141 i 142 eskadry myśliwskiej z wracającą z bombardowania Włocławka i Wagańca niemiecką wyprawą bombowców w osłonie myśliwców. Bitwa powietrzna rozegrała się właśnie nad Początkowem, niedaleko polowego lotniska zapasowego 4 PL. Nawiązaliśmy współpracę z władzami UG Aleksandrów Kujawski. Przygotowano festyn związany z rocznicą bitwy oraz ciekawe materiały dotyczące walk samolotów obu polskich eskadr nad Początkowem. Na terenie Fortu IV przygotowaliśmy rodzinny piknik historyczno-wojskowy z okazji 95. rocznicy powstania 4 PL. Ciekawy i różnorodny program pikniku zgromadził na terenie fortu wielu uczestników, w tym dzieci i młodzież, dla których przygotowano dużo gier i zabaw. Były pokazy sprzętu wojskowego, prelekcje związane z historią i tradycjami 4 PL, działaniem eskadr w wojnie obronnej 1939 r.

Jesienią 2019 r. zostaliśmy zaproszeni przez władze Miasta Torunia do współpracy w zakresie uświetnienia 100. rocznicy powrotu Torunia do wolnej Polski. Oprócz pracy stacji okolicznościowej rozwinęliśmy swoje stanowisko na placu 18 Stycznia przed dworcem kolejowym Toruń Miasto. Tam też odbyła się inscenizacja powitania wkraczających w dniu 18 stycznia 1920 r. do Torunia oddziałów Wojska Polskiego

(Dywizja Pomorska, 2 Dywizja Strzelców) wchodzących w skład Frontu Pomorskiego dowodzonego przez gen. Józefa Hallera. W trakcie inscenizacji nawiązaliśmy kilkadziesiąt łączności ze stacjami krajowymi i zagranicznymi, przybliżając naszym korespondentom okoliczności tego wydarzenia i naszej pracy radiowej. Akcja dyplomowa trwała ponad 6 miesięcy. Za spełnienie warunków dyplomu nasi korespondenci otrzymali pamiątkowe karty QSL oraz przygotowany specjalnie na tę okoliczność pamiątkowy dyplom.

W sierpniu 2020 r. w parku na Bydgoskim Przedmieściu, po dwóch latach intensywnych działań powołanego z inicjatywy ToMiTo Komitetu Organizacyjnego budowy Pomnika Poległych Żołnierzy Wojsk Balonowych, w miejscu pierwotnej lokalizacji pomnika została odsłonięta jego zrekonstruowana forma. 13 sierpnia w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu w godzinach popołudniowych nastąpiło uroczyste otwarcie wystawy pt. „Baloniarze garnizonu toruńskiego w służbie Niepodległej”. Na to wydarzenie uruchomiliśmy stację okolicznościową o znaku SN100PB oraz dwa wzory kart QSL.

Il. 18. Awers karty QSL SN100PB wz. 1

Karta przedstawia model jedynego polskiego sterowca LECH. Był on zaprezentowany w trakcie wystawy w Książnicy Kopernikańskiej obok replik pozostałych balonów gazowych (KOŚCIUSZKO, L.O.P.P., POLONJA II), na których startowali polscy piloci balonowi w Pucharze Gordona Bennetta w latach 1932–1938. Wszystkie te repliki zostały wykonane w pracowni znanego i cenionego toruńskiego witrażysty Sławomira Intka – Pracownia Witraży „INTEK-ART”. Wystawę zapowiadał specjalnie zaprojektowany plakat. Wszyscy zwiedzający wystawę otrzymali pamiątkowe karty QSL oraz foldery przybliżające tematykę i zbiory zgromadzone na wystawie. Prezentowane na wystawie pamiątki i materiały pochodziły ze zbiorów rodzinnych p. Jolanty Przybylak, wnuczki majstra wojskowego (sierżanta) odbywającego służbę wojskową w 1 Batalionie Balonowym stacjonującym w Toruniu przy ulicy Lotniczej (pruska nazwa Zeppelinstrasse, obecna nazwa to ulica Balonowa).

Il. 19. Awers karty QSL SN100PB wz. 2 i rewers karty QSL SN100PB wz. 1 i 2

We wrześniu 2020 r. przypadła 80. rocznica powstania w siłach RAF trzeciego polskiego dywizjonu myśliwskiego 306 „Toruńskiego”. Jego pierwszym polskim dowódcą był S/L pilot Tadeusz Henryk Rolski, pilot 4 PL z Torunia, drugi dowódca III/4PL w składzie 141 i 142 eskadry myśliwskiej w wojnie obronnej 1939 r. Wspominałem o nim, omawiając akcję dyplomową „Lotnictwo Armii Pomorze w wojnie obronnej 1939 roku”. Tym razem swoje wysiłki skupiliśmy na „brytyjskim” okresie służby płk. pil. Rolskiego. Uzyskaliśmy bardzo cenną pomoc ze strony syna tego wybitnego polskiego pilota wojskowego – Daniela Rolskiego

oraz dowództwa 22 ODiN w Sicienku, którego patronem zgodnie z Decyzją Ministra ON z dnia 22 kwietnia 2008 r. jest Tadeusz Henryk Rolski. To właśnie on jako dowódca 306 dywizjonu myśliwskiego „Toruńskiego” był pierwszym niebrytyjskim dowódcą polskiego skrzydła myśliwskiego. Był oficerem łącznikowym PFT (Polish Fighting Team). Odnaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari, brytyjskim Orderem za Wybitną Służbę (ang. Distinguished Service Order – skr. DSO), trzykrotnie Krzyżem Walecznych, trzykrotnie Medalem Lotniczym. W 80. rocznicę powstania tej jednostki lotniczej w siłach RAF związanej zarówno osobowo, jak i nazwą z Toruniem poświęciliśmy pracę amatorskiej stacji okolicznościowej o znaku SN306DM.

Il. 20. Awers karty QSL SN306DM z myśliwcem i godłem rozpoznawczym 306 dm RAF

Jesienią 2020 r. zmieniliśmy lokalizację klubu SP2TMT z Fortu IV na nową siedzibę – Muzeum Artylerii w Toruniu. Muzeum Artylerii jest oddziałem terenowym Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy. W związku z tym zmieniła się również nazwa klubu, który aktualnie brzmi: **Klub Krótkofalowców PZK OSA przy Towarzystwie**

Miłośników Torunia z siedzibą w Muzeum Artylerii w Toruniu. Rozpoczął się tym samym nowy rozdział w działalności klubu i jego członków.

Il. 21. Baner promocyjny klubu

Uzyskaliśmy nową siedzibę, w której możemy w pełni rozwijać swoje zainteresowania. Położenie w centrum Torunia z bardzo dogodną komunikacją miejską, bardzo interesująca współpraca z Muzeum Artylerii w organizacji i przeprowadzania wielu ciekawych imprez, konkursów, festynów oraz duża liczba zwiedzających przyciąga do klubu kolejnych pasjonatów łączności radiowych oraz osoby z ich otoczenia. To z kolei przekłada się na nowe pomysły do realizacji, wzbogaca zbiory m.in. sprzętu łączności, owocuje szeroką współpracą z instytucjami na terenie miasta i regionu. Pokłosiem tej działalności jest wystawa wojskowego sprzętu łączności w Muzeum Artylerii, wzbogacana na bieżąco o kolejne eksponaty.

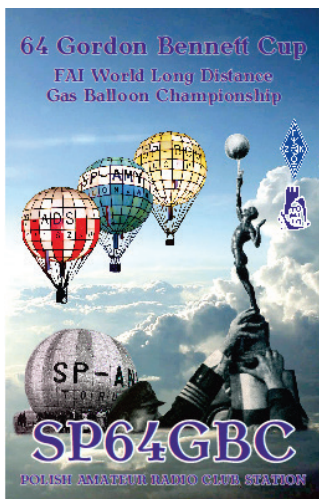
Toruń jest kolebką polskiej artylerii i kuźnią jej kadr dowódczych. Od ponad 100 lat nieprzerwanie w murach toruńskich koszar szkołą się kolejne pokolenia artylerzystów. Toruń jako duży garnizon wojskowy ma historyczne związki nie tylko z artylerią, lecz także z łącznością. W dwudziestoleciu międzywojennym w Toruniu znajdowała się radiostacja Polskiej Marynarki Wojennej (PMW), przeniesiona z Modli-
na w 1920 r. Na bazie tej radiostacji w 1922 r. została uruchomiona

Szkoła Radiotelegrafistów i Radiomechaników Morskich. Szkolono w niej m.in. podoficerów łącznościowców dla potrzeb całej Polskiej Marynarki Wojennej.

Jednostki artylerii posiadały i posiadają w swoich etatach sprzęt łączności oraz specjalistów z zakresu łączności. Nasza współpraca jako krótkofalowców w tej materii z Muzeum Artylerii (MA) jest jak najbardziej wskazana i wzbogaca mentalnie i materialnie zbiory muzeum. Promujemy piękny Toruń i jego tradycje historyczne, militarne, naukowe, turystyczne, przyrodnicze. Warto tu wspomnieć m.in. o radiostacji Twierdzy Toruń, nieistniejącym już obiekcie fortyfikacyjnym znajdującym się w pobliżu placu Pokoju Toruńskiego. Ten pruski obiekt wojskowy, oddalony od aktualnej siedziby MA o ok. 600 m, zapewniał armii pruskiej łączność pomiędzy Berlinem a Królewcem. Odegrał istotną rolę (jako ośrodek łączności) w bitwie pod Tannenbergiem (Grunwaldem) w sierpniu 1914 r. Przechwycone radiogramy dowództwa wojsk rosyjskich pozwoliły dowódcom armii pruskiej przygotować się do obrony i zaplanować atak tak, aby pokonać wojska przeciwnika. Zwycięstwo wojsk pruskich nad armią rosyjską było dodatkowo nagłaśniane ze względu na zbieżność miejsca przegranej przez Krzyżaków bitwy z połączonymi siłami wojsk polsko-rusko-litewskich w 1410 r. w rejonie wsi Grunwald. Niestety obiekty radiostacji Twierdzy Toruń (główny fort wraz z zapleczem, tj. studnią głębinową i siłownią) nie oparły się współczesnym planom rozbudowy arterii Torunia. Pod koniec lat 80. zostały po kawałku rozebrane (metodami minerskimi) przez specjalistów z toruńskiej Geofizyki ze względu na istniejące obok budynki mieszkalne Osiedla Chrobrego oraz planowaną przebudowę ulicy Przy Kaszowniku (dzisiejsza ulica Warneńczyka).

Rok 2021 zapowiadał się bardzo interesująco pod względem międzynarodowej promocji Torunia. Decyzją Międzynarodowej Federacji Lotniczej (FAI) organizacja 64. Balonowego Pucharu Gordona Benneta została przyznana Polsce, której piloci zwyciężyli w tym współzawodnictwie w 2018 r. podczas rozgrywanego w Bernie w Szwajcarii 62. Pucharu Gordona Benneta (Gordon Bennett Cup). COVID-19 na kilka lat wstrzymał organizację imprezy. Można było wrócić do realizacji podjętych planów dopiero w 2021 r. Organizację zawodów przejął

Aeroklub Pomorski w Toruniu, przy wydatnej pomocy Aeroklubu Polskiego. Na tę okoliczność przygotowaliśmy amatorską stację okolicznościową o znaku SP64GBC oraz karty QSL nawiązujące graficznie do dotychczasowych zwycięstw Polaków w Pucharze Gordona Bennetta. Poniżej karta QSL potwierdzająca łączność Stacji SP64GBC ze stacją o znaku 7Z1AL na paśmie 21 MHz (długość fali radiowej – 15 m) emisją cyfrową FT8 w dniu 31 lipca 2021 r. o godz. 11.04 UTC; był to radioamator z Królestwa Arabii Saudyjskiej. Na rewersie karty QSL, dzięki zgodzie uzyskanej z Muzeum Historii Katowic mogliśmy zamieścić zdjęcie repliki Pucharu Gordona Bennetta z 1936 r. Zdobywcą tego pucharu w 1938 r. został kpt. pil. Antoni Janusz z 1 Batalionu Balonowego w Toruniu, sześciokrotny uczestnik zwozów o Puchar Gordona Bennetta. Autorem projektu i wykonawcą tego futurystycznego pucharu był znany polski artysta plastyk, rzeźbiarz Stanisław Szukalski, pseudonim artystyczny Stach z Warty; założyciel grupy artystycznej Szczep Rogate Serce; tworzył w Polsce oraz w Stanach Zjednoczonych. Jest to jedyny puchar Gordona Bennetta, który zaginął w czasie działań drugiej wojny światowej.

Il. 22. Awers i rewers karty QSL SP64GBC

Nadszedł czas świętowania jubileuszy 100-lecia. Na szerokie wody tego jubileuszu wypłynęła w 2022 r. Oficerska Szkoła Marynarki Wojennej (OSMW). Pierwsze jednostki Marynarki Wojennej wkroczyły i przyplłynęły do Torunia 18 stycznia 1920 r., wraz z wkraczającymi oddziałami Wojska Polskiego. Był to statek uzbrojony „Wisła” oraz marynarze przyszłego pułku morskiego. Stąd ruszyli w 1920 r. na front wojny polsko-rosyjskiej, a po jej zakończeniu rozpoczął się okres kształcenia w gościnnych murach miasta przyszłych kadr marynarki wojennej. W 1928 r. OSMW przekształcono w Szkołę Podchorążych Marynarki Wojennej (SPMW), którą jesienią 1938 r. przeniesiono do Bydgoszczy.

Specjalna, okolicznościowa karta QSL przedstawia na stronie czołowej kompanię honorową i Orkiestrę Reprezentacyjną MW podczas uroczystości na Bulwarze Filadelfijskim nad Wisłą. Rewers to zdjęcie budynku pruskiego kasyna wojskowego, w którym mieściła się pierwsza siedziba OSMW. Ten historyczny budynek znajduje się po drugiej stronie Wisły, w pobliżu dworca kolejowego Toruń Główny. Dopiero w 1925 r., z chwilą likwidacji Flotylli Wiślanej w Toruniu OSMW przeniosła się do tzw. Koszar Raławickich, zajmowanych wcześniej przez flotyllę rzeczną.

Uroczyste obchody 100-lecia powstania OSMW miasto celebrowało wspólnie z dowództwem, kadramą i podchorążymi Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni, która kontynuuje tradycje OSMW.

Na Bulwarze Filadelfijskim, przy pamiątkowej kotwicy morskiej (umieszczonej w tym miejscu w roku 1972 na pamiątkę 50. rocznicy

Il. 23. Awers i rewers karty QSL SPØOSMW

powołania do życia pierwszej polskiej szkoły marynarki wojennej w Toruniu) odsłonięto kolejną (drugą) tablicę pamiątkową jako dar od wdzięcznych absolwentów, władz i społeczności Akademii Marynarki Wojennej w 100. rocznicę utworzenia morskiego wyższego szkolnictwa wojskowego.

W lutym 2023 r. rozpoczęliśmy mocnym akcentem obchody 550. rocznicy urodzin wybitnego torunianina Mikołaja Kopernika i jego 480-lecie śmierci. Przygotowaliśmy akcję dyplomową ze specjalną edycją dyplomu WCTA oraz specjalną kartę QSL. W ten sposób wpisaliśmy się w całoroczne obchody 550-lecia urodzin osoby tak wielce zasłużonej nie tylko dla Torunia, lecz także dla światowej nauki i kultury.

Il. 24. Awers karty QSL SN550NC i rewers karty QSL SN550NC

Stacja okolicznościowa SN550NC będzie słyszana w eterze do lutego 2024 r. Na 551. urodziny naszego astronoma zrobimy podsumowanie naszej działalności radiowej związanej z promocją tego ważnego dla Polski, Europy, ale również dla całego świata (chciałoby się napisać Wszechświata) wydarzenia.

Czas biegnie nieubłaganie i niezależnie od naszych planów i oczekiwań. Nawet się nie obejrzeliśmy jak niedawno obchodziliśmy jubileusz 75-lecia, a następnie 90-lecia powstania Towarzystwa Miłośników Torunia, a tu już kolejna okazja do świętowania. 28 maja 2023 r. minęło 100 lat od dnia, w którym do życia powołano to znamienite Towarzystwo. Dla nas, krótkofalowców, jest to szczególna okazja, ponieważ nasza współpraca z ToMiTo rozpoczęła się właśnie 25 lat temu. Cały rok 2023 pracować będzie amatorska stacja radiowa pod znakiem okolicznościowym SN0TMT dla upamiętnienia tego jubileuszu.

Il. 25. Awers karty QSL **SNOTMT** i rewers karty QSL **SNOTMT**

W 2023 r. obchodzimy również jubileusz powstania w Toruniu wyższej uczelni wojskowej kształcącej kadry artyleryjskie. Dla większości mieszkańców Torunia nazwa OSA kojarzy się jednoznacznie z Oficerską Szkołą Artylerii oraz odgłosami strzelań na toruńskim poligonie artyleryjskim. To kolejna toruńska tradycja, obok piernika i Kopernika. Od ponad 100 lat artyleria jest na trwałe związana z Toruniem, jego mieszkańcami, kulturą i tradycjami. Pododdziały wojskowe uświetniają uroczystości państwowe, święta kościelne, miejskie i regionalne. Żołnierze garnizonu toruńskiego aktywnie uczestniczą w życiu miasta i regionu, dochowując tym samym wieloletnich tradycji współpracy wojska z lokalnym środowiskiem. Mając siedzibę klubu w Muzeum Artylerii, nie mogliśmy odmówić sobie takiej gratki. Promocja „Boga wojny”, historii i tradycji toruńskiego szkolnictwa wojskowego jest dla nas jednym z głównych zadań w 2023 r. Pomnik Artylerii Polskiej został przeniesiony w 2015 r. nomem omen na plac ToMiTo.

Il. 26. Awers karty QSL **SNOOSA** – pomnik Artylerii Polskiej na placu ToMiTo w Toruniu i rewers karty QSL **SNOOSA**

W maju br. zostaliśmy poproszeni o nagłośnienie na falach eteru jubileuszu 110-lecia Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 19 w Toruniu, której patronem jest bł. ks. Stefan Wincenty Frelichowski. Po raz kolejny mieliśmy ogromną przyjemność współpracować z dziećmi i personelem tej szkoły. Wszystkie nawiązane w tych dniach dwustronnie łączności radiowe (w liczbie 680 QSO) zostały potwierdzone specjalnymi kartami QSL.

Il. 27. Awers i rewers karty QSL **SP2TMT** – przygotowanej z okazji 110-lecia SP nr 19 w Toruniu

Nasza działalność w Muzeum Artylerii to nie tylko łączności, ale również pomoc w organizacji przedsięwzięć realizowanych przez muzeum. Do tradycji zaliczyć już można rodzinne pikniki militarne organizowane na terenie muzeum z okazji Dnia Dziecka, Święta Wojska Polskiego, Narodowego Święta Niepodległości. Tworzone są nowe zbiory tematyczne, cały czas wzbogacana jest oferta wystawiennicza Muzeum Artylerii. Do stałego repertuaru działalności i pracy załogi tej wojskowej placówki kultury weszły cykliczne spotkania z młodzieżą szkół średnich, wizyty przedszkolaków w obiekcie muzeum, konkursy tematyczne dla uczniów szkół podstawowych i średnich województwa kujawsko-pomorskiego. Jako krótkofalowcy mamy w tym również swój skromny udział. Została opracowana nowa klubowa karta QSL nawiązująca swoim wyglądem do zbiorów i zasobów naszego gospodarza.

W minionym ćwierćwieczu naszej działalności w dziesiątkach są liczone rokrocznie dyplomy zrobione pod znakiem klubowym SP2TMT oraz starty w zawodach krajowych i zagranicznych. W zawodach, które

trwają od 1 do 48 godzin, nasz znak radiowy SP2TMT jest rozpoznawalny na falach eteru i jednoznacznie kojarzony z Toruniem i Towarzystwem Miłośników Torunia.

We współpracy z dr Katarzyną Tomkowiak udało się zrealizować kilka ciekawych tematycznych spacerów historycznych po Toruniu, m.in. w lipcu 2019 r. spacer „Śladami Marynarki Wojennej w Toruniu”, w lutym 2020 r. kolejny spacer historyczny z członkami Kamienicy Inicjatyw „Śladami wojsk balonowych w Toruniu”. W 2021 r. przeprowadziliśmy kolejny spacer śladami toruńskich baloniarzy, a w kwietniu 2022 r. rajd rowerowy w ramach XX Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki – „Śladami Polskiej Marynarki Wojennej”.

Il. 28. II kwesta na cmentarzu św. Jerzego przy ulicy Gałczyńskiego w Toruniu w dniu 1 listopad 2004 r. Od lewej: wiceprezes ToMiTo doc. Karola Ciesielska, Mariusz Thomas, Aleksander Kotlewski. Źródło: mat. UMT

Sekcję krótkofalowców ToMiTo tworzą nie tylko licencjonowani krótkofalowcy, lecz także członkowie ich rodzin. Tworzą oni swoisty rodzinny klimat dla naszych działań. Aktualnie stan osobowy sekcji krótkofalowców ToMiTo utrzymuje się na w miarę stałym poziomie w granicach 15–18 członków. Niestety, w okresie tych 25 lat w ostatniej drodze towarzyszyliśmy 16 członkom naszej sekcji. Pamiętamy o nich, wspominając zarówno ich samych, jak i ich pomysły, działania i koleżeństwo.

Od kilkunastu lat mamy też swój drobny udział w realizacji konkursu „Toruń w kwiatach” organizowanego przez ToMiTo przy wsparciu i patronacie Prezydenta miasta Torunia.

Od samego początku członkowie sekcji krótkofalowców aktywnie uczestniczą w dorocznej kweście na odnowę zabytków organizowanej na Cmentarzu św. Jerzego w Toruniu. Zbieramy do puszek datki od hojnych mieszkańców Torunia oraz osób odwiedzających toruńskie nekropolie.

Nadszedł czas na podsumowanie i podziękowania. Dwadzieścia pięć lat współpracy i działania w ramach Towarzystwa Miłośników Torunia to okres realizacji wielu wspaniałych i absorbujących przedsięwzięć, które spowodowały, że mijający czas zszedł na drugi plan. Mieliliśmy okazję poznać wiele wspaniałych, ciekawych osobowości, z którymi współpraca pozwoliła spojrzeć na różne sprawy z zupełnie odmiennych stron. Wzbogaciło to naszą wiedzę, umiejętności, poszerzyło nasze horyzonty. Ta podróż w czasie w atmosferze i klimacie toruńskich zabytków, wydarzeń, w otoczeniu mieszkańców Torunia, jak również osób odwiedzających to piękne miasto pozostawia specyficzny ślad w osobowości każdego człowieka.

To, co przez te 25 lat udało się zrealizować, to zasługa wielu osób, z którymi mogliśmy współpracować i na co dzień dzielić się naszymi sprawami. Za to należą się im serdeczne podziękowania. Szczególne chciałbym podziękować dr Katarzynie Tomkowiak, członkini Zarządu ToMiTo, pracownicy Książnicy Kopernikańskiej – Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Toruniu, a przede wszystkim wspaniałej bibliofilce, badaczce i promotorce zachowania pamięci o ważnych dla Torunia postaciach i wydarzeniach z nimi związanych. Jej pomoc w organizowaniu odczytów, wystaw, toruńskich spacerów tematycznych, bieżąca

współpraca merytoryczna oraz zaangażowanie w realizowane wspólnie projekty okazała się wielokrotnie bezcenna.

Równie gorąco chciałbym podziękować kol. Jerzemu Strużynie z Mełna, właścicielowi firmy JEST Sp. z o.o. To m.in. zaangażowany krótkofalowiec, świetny grafik, organizator, animator i sponsor wielu przedsięwzięć, których realizacja zaowocowała świetnymi materiałami, zdjęciami, filmami, obrazującymi realizowane zamierzenia, spotkania i wydarzenia.

Szczere podziękowania pragnę przekazać władzom ToMiTo i kolejnym Zarządom Towarzystwa, z którymi przez te 25 lat miło było współpracować.

Chciałbym również podziękować dyrekcji Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy, a szczególnie kierownikowi Muzeum Artylerii w Toruniu, panu Bartoszowi Smykowskiemu i jego pracownikom. Nawiązana kilka lat temu współpraca zaowocowała wspólną realizacją wielu wydarzeń związanych z militarną historią Torunia i regionu. Od grudnia 2020 r. siedziba klubu znajduje się w budynku Muzeum Artylerii w Toruniu. Nazwa klubu bezpośrednio nawiązuje do tej lokalizacji i brzmi: **Klub Krótkofalowców PZK OSA przy Towarzystwie Miłośników Torunia z siedzibą w Muzeum Artylerii w Toruniu.**

10 października br. w ramach obchodów jubileuszu 50-lecia powstania Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy (MWL) Klub Krótkofalowców PZK OSA przy ToMiTo za dotychczasową działalność został wyróżniony pamiątkowym medalem oraz wydawnictwem albumowym.

Pragnę również podziękować koleżankom i kolegom krótkofalowcom z sekcji krótkofalowców ToMiTo, z którymi miałem przyjemność przez te ćwierć wieku współpracować nie tylko na falach eteru. Wielu z nich odeszło do krainy wiecznych DX, ale pamiętamy o nich jako o osobach, które na trwałe zapisały się w historii toruńskiego krótkofalarstwa.

Część materiałów i informacji, o których tu wspominam, można znaleźć w rocznych sprawozdaniach z działalności sekcji krótkofalowców ToMiTo regularnie ukazujących się w „Roczniku Toruńskim”.

W mojej ocenie jako toruńskiego krótkofalowca podjęcie 25 lat temu współpracy z Towarzystwem Miłośników Torunia było dla toruńskich krótkofalowców przysłowiowym strzałem w dziesiątkę.

Według posiadanej przez nas wiedzy jesteśmy jedynym w Polsce klubem krótkofalarskim działającym w ramach stowarzyszenia miłośników swojego miasta. Taki związek przynosi obopólne korzyści, o których starałem się wspomnieć w tym artykule.

Klub Krótkofalowców ma swoją stronę internetową pod adresem www.sp2tmt.pl, jak również fanpage na FB, gdzie zamieszczamy informacje dotyczące ciekawych wydarzeń i aktywności.

Czytelnikom tego artykułu pozostawiam do oceny nasze dokonania i próby promowania na falach eteru piękna, historii, tradycji, dorobku naukowego, a przede wszystkim otwartości i życzliwości mieszkańców piernikowego miasta Mikołaja Kopernika.

Podczas uroczystych obchodów jubileuszu 75-lecia Towarzystwa Miłośników Torunia w Sali Mieszkańskiej Ratusza Staromiejskiego, ówczesny jego prezes prof. Marian Filar swoje przemówienie rozpoczął słowami, które chciałbym przywołać. Powiedział on: „Miasta składają się z cegieł, betonu, asfaltu i ludzi, którzy zamieszkują konstrukcje z cegieł i betonu. Ale są miasta, które składają się jeszcze z czegoś – czegoś nieuchwytnego, choć bardzo ważnego – ze swoistego *genius loci* powodującego, iż między Miastem a jego mieszkańcami wytwarza się szczególna więź. Więź, która powoduje, iż «jestem torunianinem» oznacza znacznie więcej niż jedynie «mieszkam w Toruniu». I wtedy mieszkańcy Miasta zakładają towarzystwa jego miłośników”².

Z okazji tak szacownego jubileuszu władzom ToMiTo oraz wszystkim jego członkom życzymy dużo zdrowia i wytrwałości w realizowaniu swoich planów zawodowych i rodzinnych, a Towarzystwu kolejnych wspaniałych jubileuszy.

Bibliografia

- Ciepielowski T. (SP5CCC), G. Czlijanec (UT5XE), *Lwowski Klub Krótkofalowców. Zarys dziejów*, Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, Warszawa 2008.
- Ciesielska K., *Jubileusz 75-lecia Towarzystwa Miłośników Torunia*, „Rocznik Toruński”, t. 25, 1998, s. 141–178.

² K. Ciesielska, *Jubileusz 75-lecia Towarzystwa Miłośników Torunia*, „Rocznik Toruński”, t. 25, 1998, s. 142.

